

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **R. S.**

skazanego z art. 296 § 1 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 marca 2024 r.,

wniosku sędziego Sądu Najwyższego Pawła Wilińskiego

o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Piotra Telusiewicza, Mariusza Załuckiego oraz Marka Dobrowolskiego od udziału w sprawie przeprowadzenia testu bezstronności i niezawisłości sędziego Sądu Najwyższego Małgorzatę Bednarek (IV KB 19/23)

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 29 § 24 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz.1093).

postanowił:

wyłączyć SSN Piotra Telusiewicza, SSN Mariusza Załuckiego i SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w sprawie z wniosku obrońcy skazanego R. S. o zbadanie w trybie art. 29 § 5 i 9 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym spełnienia przez SSN Małgorzatę Bednarek wymogów niezawisłości i bezstronności (IV KB 19/23).

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego R. S. wniósł kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 marca 2022 r., sygn. akt II AKa 37/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20 maja 2019 r., sygn. akty XXI K 109/15. W dniu 4 lipca 2022 r. sprawa została zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygnaturą IV KK 422/22. Zarządzeniem z dnia 1 grudnia 2023 r. sprawa została przydzielona do rozpoznania SSN Małgorzacie Bednarek.

Pismem z dnia 14 grudnia 2023 r. obrońca R. S. złożył w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym (dalej: uSN) wniosek o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Małgorzatę Bednarek z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jej powołaniu i postępowaniu po powołaniu. We wniosku wskazano m.in., że rozpoznanie sprawy przez SSN Małgorzatę Bednarek naruszałoby przepisy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 6 ust. EKPCz w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., ponieważ sędzia ta objęła urząd sędziego Sądu Najwyższego w wyniku wadliwej procedury, tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. W dniu 18 stycznia 2024 r., stosownie do zarządzenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, przeprowadzone zostało losowanie składu orzekającego do rozpoznania wskazanego wyżej wniosku. Do składu orzekającego wylosowano sędziów Sądu Najwyższego: Bohdana Bieńka (przewodniczący), Piotra Telusiewicza (sprawozdawca), Mariusza Załuckiego, Marka Dobrowolskiego i Pawła Wilińskiego, a także zastępców członków składu orzekającego SSN Joanna Lemańską i SSN Krzysztofa Wesołowskiego. W dniu 31 stycznia 2024 r. na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. i art. 29 § 5 uSN wpłynął wniosek SSN Bohdana Bieńka o wyłączenie SSN Piotra Telusiewicza, SSN Mariusza Załuckiego i SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy IV KB 19/23. W uzasadnieniu wniosku powołano się na fakt, że wskazani sędziowie Sądu Najwyższego uzyskali status sędziego Sądu Najwyższego w identycznej procedurze, jak sędzia, którego wyłączenia domaga się obrońca skazanego. Sędziowie ocenialiby *de facto* okoliczności, które bezpośrednio ich dotyczą. Doszłoby do naruszenia zakazu „*nemo iudex in causa sua*”. Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 2024 r., sygn. akt IV KB 19/23

(KRI 364) wniosek o wyłączenie wskazanych sędziów pozostawiono bez rozpoznania.

W dniu 14 marca 2024 r. na podstawie 46 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. ratyfikowanej przez Polskę, a także art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. i art. 29 § 5 uSN wpłynął wniosek SSN Pawła Wilińskiego o wyłączenie SSN Piotra Telusiewicza, SSN Mariusza Załuckiego i SSN Marka Dobrowolskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy IV KB 19/23. W uzasadnieniu wniosku zaznaczono, że wskazani sędziowie Sądu Najwyższego uzyskali status sędziego Sądu Najwyższego w identycznej procedurze, jak sędzia, którego wyłączenia domaga się obrońca skazanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek jest zasadny.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że pojęcie „sprawy, o jakim mowa w art. 40 i 41 k.p.k., odnosi się zarówno do sprawy głównej, rozumianej jako orzekanie w głównym przedmiocie procesu, jak i postępowań incydentalnych, w tym takich, które mają miejsce w ramach sprawy głównej (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2023 r., I KZP 22/22, której nadano moc zasady prawnej). Uchwała ta jest wiążąca dla wszystkich składów Sądu Najwyższego i oznacza, że dopuszczalne jest składanie wniosków o wyłączenie sędziego także w postępowaniu z wniosku uregulowanego w art. 29 ust. 5 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Jest bezsporne, że sędziowie Sądu Najwyższego SSN Piotr Telusiewicz, SSN Mariusz Załucki i SSN Marek Dobrowolski zostali powołani na swój urząd w wyniku wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Tożsame uchybienia w procedurze nominacyjnej stanowiły jedną z podstaw wniesionej w sprawie kasacji oraz wniosku o zbadanie spełnienia przez wyznaczonej do rozpoznania sprawy kasacyjnej SSN Małgorzaty Bednarek wymogów bezstronności i niezawisłości. Zgodzić się zatem trzeba z Autorem

wniosku, że branie udziału przez SSN Piotra Telusiewicza, SSN Mariusza Załuckiego i SSN Marka Dobrowolskiego w sprawie z wniosku obrońcy skazanego, dotyczącego SSN Małgorzaty Bednarek, byłoby w istocie orzekaniem we własnej sprawie. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, w której stwierdzono m.in., że „wniosek o wyłączenie ze składu sądu powszechnego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017r., nie może być rozpoznawany przez sąd mający w swoim składzie takiego sędziego; w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem *nemo iudex in causa sua*”. Pogląd ten znajduje zastosowanie także wobec sędziów Sądu Najwyższego - również w postępowaniu testowym przewidzianym w art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym. Taka argumentacja prawna jest oczywista, skoro w cytowanej, wiążącej prawnie uchwale, stwierdzono nadto, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust.1. Nie tracąc z pola widzenia faktu wydania w dniu 20 kwietnia 2020 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie U 2/20, należy opowiedzieć się za aktualnością mającej moc zasady prawnej i wiążącej każdy skład Sądu Najwyższego uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (zob. także postanowienia SN z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 i z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21). W jej pkt 1. stwierdzono, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3)”. Trzeba również wskazać na związanie sądów krajowych interpretacją Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej jako:

Europejska Konwencja Praw Człowieka – EKPCz) przyjętą przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i przywołać – podobnie jak we wspomnianych judykatach Sądu Najwyższego – wyrok tego Trybunału z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), w którym stwierdzono, że z uwagi na udział w procesie powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) – osoba powołana na urząd sędziego orzekając w określonej sprawie nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz. Jedynie dla porządku i przypomnienia zasadnym jest w tym miejscu zacytować art. 9 Konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego”. Przestrzegać to prawo mają wszystkie organy Państwa, w tym – zwłaszcza – władzy sądowniczej (por. także treść art. 91 ustawy zasadniczej).

Celowym jest nadmienić, że uchwałą I KZP 2/22 Sąd Najwyższy podjął po wydaniu w dniu 10 marca 2022 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie K 7/21, dotyczącego zgodności z Konstytucją RP art. 6 ust. 1 EKPCz. W pkt 2. wymienionej uchwały zanegowano spełnianie standardu bezstronności przez sędziego Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po dniu 17 stycznia 2018 r., a w uzasadnieniu wskazano, że „jako bezskuteczną i sprzeczną z prawem Unii postrzegać należy praktykę Trybunału Konstytucyjnego, której skutkiem miałyby być ograniczenie prawa sądów do badania bezstronności sędziów i należytej obsady sądów, w tym w oparciu o normy art. 41 k.p.k. oraz art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.” (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2013 r., IV KK 279/23). W tym kontekście wskazać należy, zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w tym składzie, iż zasadę pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej winno się interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie regulacjom prawnym lub praktyce krajowej, zgodnie z którymi krajowe organa wymiaru sprawiedliwości Państwa członkowskiego są związane orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego i orzeczeniami Sądu Najwyższego tego Państwa, odmiennymi od postanowień prawa Unii, i z tego powodu nie mogą odstąpić od stosowania

interpretacji prawnych wynikających z tych judykatów, albowiem jest to wprost sprzeczne z bezpośrednio skutecznymi w obszarze prawnym Państwa członkowskiego przepisami prawa Unii (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – [TSUE] z dnia 24 lipca 2023 r., C-107/23 PPU). Powyższą uwagę zawarto wobec treści postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 2024 r., IV KB 19/23, pozostawiającego bez rozpoznania wnioski innego sędziego z wyznaczonego składu Sądu, analogiczny (przedmiotowo i podmiotowo) do aktualnie rozpoznawanego w postępowaniu wpadkowym. *Nota bene*, co jest bezsporne, wydał to rozstrzygnięcie sędzia znajdujący się w identycznej sytuacji prawnej, jak sędziowie, którzy zostali wyłączeni od rozpoznania sprawy mocą niniejszego orzeczenia. Nie budzi zaś żadnej wątpliwości, że panuje pełna zgoda w prawie Państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, że taka sytuacja jest zaprzeczeniem obiektywnego i rzetelnego orzekania, dlatego też wskazane rozstrzygnięcie – niezależnie od treści art. 8 k.p.k. – nie mogło mieć i nie miało żadnego znaczenia dla wydania postanowienia uwzględniającego wnioski o wyłączenie sędziów. Stwierdzić jednak trzeba, że jest rzeczą wysoce niepożądaną, co oczywiste, odniesienie się, a w zasadzie wydanie w jednej sprawie tak krańcowo różnych rozstrzygnięć w tożsamej kwestii (identyczny stan faktyczny i prawny) - i to niezależnie od tego, że postanowienie Sądu Najwyższego wydane w dniu 29 lutego 2024 r. oparto na względach formalnych. Istota rudymenarnego zagadnienia jest niewątpliwie niezmienna, czego nie można pominąć dla zobrazowania stanu sprawy i wskazania powodów zaistnienia takiej sytuacji. Rozpoznanie kolejnego wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów) nie zwalnia Sądu Najwyższego od poddania analizie tego wszystkiego co przed rozpoznaniem wniosku zaistniało procesowo w toku postępowania (również incydentalnego), co nie wymaga już dalszych wywodów prawnych.

Kierując się powyższym uznać należało, że spełniły się przesłanki wyłączenia sędziego (wskazanych sędziów) określone w treści art. 41 § 1 k.p.k. Norma prawna dekodowana - wynikająca z tego przepisu prawa ma charakter imperatywny, tj. przy spełnieniu zawartych w treści art. 41 § 1 ustawy procesowej okoliczności, sędzia **ulega** wyłączeniu (podkreślenie SN).

Z tych też względów orzeczono jak w sentencji.

[J.J.]

[ms]